

Tiia Lehtinen

**VERTAISOHJATTU  
PERHEVALMENNUSMALLI  
MAAHANMUUTTAJILLE  
VERTAISTUKIJOIDEN NÄKÖKULMASTA**

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta  
Hoitotiede  
Pro gradu -tutkielma  
Toukokuu 2020

# TIIVISTELMÄ

Tiia Lehtinen: Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille vertaistukijoiden näkökulmasta  
Pro gradu -tutkielma  
Tampereen yliopisto  
Hoitotiede  
Toukokuu 2020

---

Opinnäytteen tarkoituksena oli kuvata vertaistukijoiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoa terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi. Haastatteluihin kutsuttiin hankkeessa mukana olevat vertaisohjaajakoulutuksen käyneet maahanmuuttajat. Aineisto muodostui kolmesta vertaisohjaajan litteroidusta avoimesta yksilöhaastattelusta, jotka toteutettiin maaliskuussa 2020. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Vertaistukijoiden kokemuksista vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille nousi esiin kolme yläluokkaa. Yläluokka vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena muodostuu onnistuneen ryhmän tuottamista positiivisista kokemuksista, asioista puhumisen merkityksestä, kuuntelemisen taidosta, samankaltaisuuden kokemuksesta, muiden auttamisesta, ihmisistä välittämisestä ja tuen antamisen sopivuudesta itselle. Yläluokka vertaisohjatun ryhmän aihealueet pitää sisällään maahanmuuton elämäkokemuksena, kielenkäyttötilanteet, tasa-arvon merkitykset, kulttuurien välisen ymmärryksen, perheen ja vanhemmuuden tukemisen sekä käytännön neuvot. Yläluokkaan vertaisryhmän järjestäminen kuuluvat alaluokat ryhmän koostumus, työskentely tiimissä, vertaisohjaajan tehtävät ryhmässä, vertaisohjaajakoulutuksen menetelmät, epävarmuus ryhmän tarkoituksesta, yhteistyön merkitys, lastenhoito vertaisryhmän aikana, ryhmään sitoutuminen, asioihin vaikuttaminen, vertaisohjaajana kehittyminen, projektin tarkoitukseen sitoutuminen, osallistuminen projektiin ei vastannut odotuksia sekä hankkeen kehittäminen. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tutkimus tuotti uutta tietoa siitä, miten vertaistukijat kokevat vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille. Maahanmuuton ja kahden kulttuurin välissä elämiseen liittyvän kokemuksen jakaminen ja sen positiivisten ja negatiivisten vaikutusten ymmärtäminen on tärkeää. Terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi tarvitaan koulutusta vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen liittyvistä tekijöistä.

Avainsanat: Maahanmuuttajaperhe, perhevalmennus, vertaistuki

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

# ABSTRACT

Tiia Lehtinen: Peer-guided family coaching model for immigrants from the perspective of peer supporters  
Master's thesis  
Tampere University  
Nursing science  
May 2020

The purpose of the thesis was to describe the experiences of peer supporters from a peer-guided family coaching model for immigrants. The aim of the study was to produce up-to-date information to support the work of health care professionals. Immigrants who had attended peer counselor training were invited to the interviews. The material consisted of three peer-reviewed open-ended individual interviews conducted in March 2020. The material was analyzed by inductive content analysis.

From the experiences of peer supporters, three upper classes emerged from the peer-guided family coaching model for immigrants. The upper class peer group in support of well-being consists of the positive experiences produced by a successful group, the importance of talking about things, the skill of listening, the experience of similarity, helping others, caring about people, and the suitability of giving support to oneself. Topics in the peer-guided group include immigration as a life experience, language use situations, the meanings of equality, intercultural understanding, family and parenting support, and practical advice. The upper class peer group organization includes subcategories group composition, teamwork, peer mentor tasks in the group, peer tutor training methods, uncertainty about group purpose, importance of collaboration, childcare during peer group, group engagement, influencing issues, developing as a peer supporter, committing to the purpose of the project, participating in the project did not meet expectations and developing the project. In conclusion, the study provided new insights into how peer supporters perceive a peer-guided family coaching model for immigrants. It is important to share the experience of immigration and living between two cultures and to understand its positive and negative effects. To support the work of health professionals, training is needed on the factors involved in implementing a peer-guided family coaching model for immigrants.

Keywords: Immigrant family, family coaching, peer support

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin Originality Check service.

## SISÄLLYS

|                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. JOHDANTO .....                                                                          | 5  |
| 2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT .....                                              | 7  |
| 2.1 Maahanmuuttajaperhe .....                                                              | 7  |
| 2.2 Perhevalmennus.....                                                                    | 7  |
| 2.3 Vertaistuki .....                                                                      | 9  |
| 2.4 Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille aiemman tutkimuksen valossa ..... | 9  |
| 3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS.....                                  | 11 |
| 4. TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSI .....                                                      | 12 |
| 4.1 Osallistujien rekrytointi ja kuvaus.....                                               | 12 |
| 4.2 Haastattelujen toteuttaminen .....                                                     | 12 |
| 4.3 Aineiston analyysi .....                                                               | 13 |
| 5. TULOKSET.....                                                                           | 18 |
| 5.1 Vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena .....                                                 | 19 |
| 5.2 Vertaisohjatun ryhmän aihealueet .....                                                 | 21 |
| 5.3 Vertaisryhmän järjestäminen.....                                                       | 23 |
| 6. POHDINTA .....                                                                          | 27 |
| 6.1 Luotettavuus .....                                                                     | 27 |
| 6.2 Eettisyys .....                                                                        | 29 |
| 6.3 Tutkimustulosten tarkastelua.....                                                      | 30 |
| 6.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....                                             | 33 |
| LÄHTEET.....                                                                               | 34 |
| LIITTEET .....                                                                             | 37 |
| Liite 1. Saatekirje .....                                                                  | 37 |
| Liite 2. Tiedote tutkimuksesta .....                                                       | 38 |
| Liite 3. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta .....                                     | 40 |
| Liite 4. Taustatietolomake.....                                                            | 41 |
| Liite 5. Haastattelukysymykset .....                                                       | 41 |



## 1. JOHDANTO

Suomessa on tarvetta maahanmuuttajien perhevalmennukselle. Perhevalmennus on erinomainen tilaisuus antaa maahanmuuttajaperheille asiallista ja ajantasaista tietoa odotusajasta ja vauvaperheen arjesta sekä tutustuttaa heidät suomalaiseen terveystalviuulijärjestelmään (Laaninen & Lukka 2008). Vuonna 2017 Suomen väestöstä ulkomaalaistaustaisia oli 384 123 eli 7 prosenttia. Alueellisesti ulkomaalaistaustaisten osuus oli suurin Ahvenanmaalla, 14,5 prosenttia väestöstä, ja Uudellamaalla, 13 prosenttia väestöstä. Suurin Suomessa asuva kansalaisuusryhmä vuoden 2018 lopussa olivat Viron kansalaiset. Toiseksi eniten Suomessa asuu Venäjän kansalaisia ja kolmanneksi eniten Irakin kansalaisia. Seuraavana kansalaisuustilastossa ovat kiinalaiset, ruotsalaiset, thaimaalaiset, somalialaiset, afganistanilaiset sekä syyrialaiset. (Tilastokeskus 2019.)

Turvapaikanhakijoiden vuosittainen määrä on vaihdellut Suomessa 2000-luvulla noin 1500—6000 hakijan välillä. Vuonna 2015 Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. Korkea määrä oli seurausta maailmalla vallinneesta pakolaiskriisistä. (Sisäministeriö 2019.) Oleskeluluvan sai 3915 henkilöä, jotka olivat lähtöisin Irakista, Syyriasta ja Afganistanista. Maahanmuuttajien kotouttamista suomalaiseen yhteiskuntaan helpotetaan osallistamalla heidät yhteiskunnalliseen toimintaan ja työelämään. Tampereen ammattikorkeakoulun ja Tampereen kaupungin koordinoimassa Niitty-hankkeessa kehitetään yhdessä maahanmuuttajien kanssa kolmansien maiden kansalaisille vertaisohjattu perhevalmennusmalli, jonka tehtävänä on helpottaa maahanmuuttajaperheiden arkea, vahvistaa heidän osallisuuttaan sosiaali- ja terveystalviuuluiden käytössä sekä edistää kotoutumista. Vertaisohjattu perhevalmennusmalli valmentaa maahanmuuttajat synnytykseen, imetykseen, lapsen hoitoon, vanhemmuuteen, elintapoihin ja perheen arkeen. Niitty-hankkeen kesto on 1.4.2018—31.12.2020. (Niitty 2019.)

Erilaiset kulttuuriset tekijät ja kielitaito asettavat haasteita yhteistyölle. Kun maahanmuuttajien erityistarpeet otetaan huomioon, perhevalmennus edistää koko perheen terveyttä ja hyvinvointia. (Laaninen & Lukka 2008.) Turvapaikanhakijoina Suomeen muuttaneen väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavat tartuntatautiien ehkäisy ja rokotussuojan parantaminen, suun terveys, mielenterveys sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys. Intiimeistä ja yksilölliseksi koetuista asioista keskusteleminen saattaa olla maahanmuuttajille vaikeaa kulttuuritaustan tai uskonnon takia. Niitty-hankkeessa edistetään maahanmuuttajanaisten ja neuvoloiden yhteistyötä, jotta

maahanmuuttajaperheet käyttäisivät palveluita enemmän. Lakisääteistä perhevalmennusta kehitetään paremmin maahanmuuttajien erityistarpeet huomioivaksi. (Niitty 2019.)

Yhdenvertaisuuslain 1325/2014 mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen tai muun syyn perusteella. Laissa potilaan asemasta ja oikeuksista säädetään, että potilaan äidinkieli sekä hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurinsa on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon hänen hoidossaan ja kohtelussaan. Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei osaa potilaan käyttämää kieltä, on mahdollisuuksien mukaan käytettävä tulkkia. (Finlex 2019.) Maahanmuuttajien perhevalmennus on asiakaslähtöistä ja kustannustehokasta. Tiedon lisääminen vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Ryhmässä useampi saa vastauksen mieltä painavaan kysymykseen. Lisäksi ryhmässä tulkin käyttö on halvempaa kuin yksilökäynneillä. Maahanmuuttajien perhevalmennuksessa käsiteltävät aiheet on rajattava selkeästi, ja toiminnalle on asetettavat tavoitteet. (Laaninen & Lukka 2008.)

Vertaistuetun perhevalmennusmallin kehittämisen yhtenä tavoitteena on maahanmuuttajaperheiden keskinäisen sekä maahanmuuttajaperheiden ja kantaväestöön kuuluvien perheiden välisen vertaistukijärjestelmän luominen vauvaperheiden tueksi (Niitty 2019). Vertaisohjattuja perhevalmennusryhmiä ohjaavat terveydenhoitaja ja maahanmuuttajavertaisohjaaja, ja niihin osallistuu sekä maahanmuuttajaperheitä että suomalaisia perheitä. Maahanmuuttajista osa on mukana ryhmässä koko perheenä, osasta perheitä osallistuu vain äiti lastensa kanssa. Viisi vertaisryhmää aloitti toimintansa Tampereen alueella lokakuussa 2019. Pikkulapsiperheiden vertaisryhmien aiheet ovat muodostuneet ryhmän tarpeista lähtien, mutta pääasiassa sisällöt ovat koostuneet perheen arkirytmistä, perheen tukiverkostoista ja alueen palveluista lapsiperheille, lapsen motorisesta kehityksestä, vanhemmuudesta ja parisuhteesta sekä lapsen tarpeista ja lastensuojelusta. Ryhmissä vierailee asiantuntijoita muun muassa suun terveydenhuollosta ja sosiaalipalveluista. Varsinaiset perhevalmennusryhmät alkoivat keväällä 2020.

## **2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT**

### **2.1 Maahanmuuttajaperhe**

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Turvapaikanhakija on tullut kotimaassaan vainotuksi ja hän hakee kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta eri maasta. Pakolainen on YK:n pakolaissopimuksen perusteella ihminen, jolla on syy päätyä vainotuksi kotimaassaan. Sota, luonnononnettomuus tai köyhyys ei ole selvityksen nojalla pakolaisuuden syy. Suomessa sanotaan pakolaisiksi lisäksi heitä, joille on annettu lupa jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai ihmisarvon vahvistamiseen liittyvistä syistä. Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n antama pakolaisen asema ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. (Väestöliitto 2019.)

Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia (Väestöliitto 2019). Perhe on kulttuurisidonnainen termi, ja maahanmuuttaja voi hahmottaa sen tarkoittavan laajempaa kokonaisuutta kuin ydinperhettä. Suomessa asuu monenlaisia maahanmuuttajaperheitä. Eroja on maahanmuuton syissä, nykyisessä elämäntilanteessa ja kotoutumisessa, uskonnoissa ja sosiaalisissa verkostoissa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2019.)

Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajaperheellä tarkoitetaan kolmansista maista Suomeen tulevia turvapaikan ja oleskeluluvan saaneita raskaana olevia naisia sekä heidän perheitään (Niitty 2019).

### **2.2 Perhevalmennus**

Valtioneuvoston asetuksen 338/2011:15 perusteella ensimmäistä lastaan odottavalle perheelle on tarjottava moniammatillisesti ohjattua perhevalmennusta, johon kuuluu vanhempainryhmätoimintaa. Odotusaikana perheen terveysneuvontaa on järjestettävä molemmille vanhemmille. Tietoa tulee antaa raskausajasta ja siihen liittyvistä riskeistä, synnytyksestä ja lapsen hoidosta sekä odotusaikaan ja synnytykseen mahdollisesti liittyvistä mielenterveyden muutoksista. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tulee tukea lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta sekä äidin voimavaroja imettää. (Finlex 2019.)



Äitiysneuvolaoppaan (2013) suosituksen mukaan perhevalmennusta tulee järjestää ensimmäistä lasta odottavalle perheelle, uudelleensynnyttäjille, jos perheessä on erityisen tuen tarvetta tai jos toinen vanhemmista odottaa esikoistaan, sekä maahanmuuttajille, jotka odottavat ensimmäistä Suomessa syntyvää lastaan. Perhevalmennusryhmiä jatketaan vauvan syntymän jälkeen, jolloin keskitytään lapsen hoitoon ja kasvatukseen sekä vanhemmuuteen liittyviin asioihin. Perhevalmennuksen pitää neuvolan terveydenhoitaja tai kättilö mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä moniammatillisen tiimin kanssa. Synnytysvalmennukseen pyritään järjestämään tutustumiskäynti synnytyssairaalaan. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013.)

Perhevalmennus sisältää vanhempainryhmätoimintaa, synnytysvalmennusta, imetysohjausta sekä lapsen hoitoon ja kasvatukseen, terveyteen ja terveystottumuksiin sekä vanhemmuuteen liittyviä asioita. Se pitää sisällään näyttöön perustuvan ja tarpeiden mukaisen terveysneuvonnan lasta odottaville vanhemmille. Perhevalmennus tukee sikiön, raskaana olevan ja hänen perheensä terveyttä, vanhempien parisuhdetta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Se voi toimia myös vertaistukena. Perheiden erilaiset lähtökohdat tulee ottaa huomioon. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013.)

Suomalaista perhevalmennusmallia voidaan käyttää apuna maahanmuuttajien perhevalmennusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Tiedyt erityispiirteet täytyy kuitenkin ottaa huomioon. Maahanmuuttajien perhevalmennuksen aihealueiksi on järkevää valita keskeisimmät asiat, kuten synnytykseen, vanhemmuuteen, imetykseen ja vauvan hoitoon liittyvät teemat. Perhevalmennuksessa on tarkoituksena kertoa, miten Suomessa toimitaan, sekä antaa tietoa suomalaisesta kulttuurista ja lainsäädännöstä. (Laaninen & Lukka 2008.)

Maahanmuuttajien perhevalmennus tulee suunnitella huolellisesti, mutta toteutusvaiheeseen on hyvä jättää mahdollisuus muuttaa suunnitelmia. Kannattaa panostaa luotettavan ja lämpimän ilmapiirin luomiseen ja varata riittävästi aikaa keskustelulle. Valmennuksessa käsiteltäviä aiheita voidaan suunnitella myös yhdessä perheiden kanssa, jolloin sitoutuminen ryhmään on suurempi. Kielitaito ja tarve tulkin käytölle on myös otettava huomioon. Perhevalmennuksessa käsiteltävien asioiden havainnollistaminen ja erilaisten tarvikkeiden näyttäminen tekee uusista asioista tutumpia. Tapaamiskerroista osa järjestetään ennen vauvojen syntymää ja osa vauvojen kanssa. Neuvola ja terveydenhoitajat ovat yleensä maahanmuuttajille ennestään tuttuja, mikä lisää turvallisuuden tunnetta ja luottamusta. Maahanmuuttajien perhevalmennusta järjestävien työntekijöiden tulisi

perehtyä kohderyhmän kulttuuriin. Yhtenä perhevalmennuksen tavoitteena on antaa vertaistukea samassa elämäntilanteessa oleville perheille. Perhevalmennus on lisäksi hyvä tilaisuus tehdä tutuksi muita vertaisryhmiä, terveyspalveluita ja järjestöjä. (Laaninen & Lukka 2008.)

## **2.3 Vertaistuki**

Vertaistuki koetaan hyödyllisenä, koska se antaa mahdollisuuden jakaa kokemuksia toisten vastaavassa tilanteessa olevien kanssa. Vertaistuella tarkoitetaan vertaisten eli samantyyllisessä elämäntilanteessa olleiden ihmisten tahtoa keskustella ja jakaa tietoa, kokemuksia, ajatuksia ja tunteita. (Sherman & Greenfield 2013, Kangasniemi ym. 2015.) Ominaista vertaistuelle on hyväksyvän ja luottavaisen tunnelman luominen sekä ystävällisyys ja rento ilmapiiri. Vertaistuen avulla voi saada rohkaisua ja ymmärrystä. (Rautio 2012.) Ryhmämuotoinen vertaistuki on luonteeltaan vastavuoroista ja osallistavaa. Vertaistukiryhmässä kunnioitetaan ja kannustetaan toisia, ja ryhmässä toimiminen on tasavertaista ja turvallista. Vertaistuki lisää voimavaroja ja myönteistä suhtautumista itseä kohtaan. Ryhmämuotoinen vertaistuki antaa iloa ja vaikuttaa elämänlaatuun positiivisesti. Ohjaajilla on tärkeä rooli ryhmän ilmapiirin muodostamisessa. Heidän arvostava ja lämmin suhtautumisensa sekä asiantuntevuutensa on tärkeää. (Kangasniemi ym. 2015.) Vertaistuen on havaittu olevan terveydenhuollossa sekä palveluita täydentävää että kustannustehokasta (Mahlke ym. 2014).

Vertaisryhmät ovat keskeinen tuen muoto äitiys- ja lastenneuvolassa. Ryhmät toimivat hyvin tietyssä asiakasryhmässä ja samankaltaisessa tilanteessa olevilla. Vertaisryhmiä ovat esimerkiksi perhevalmennus sekä pikkulapsi- ja vanhempainryhmät. Ryhmät toimivat usein moniammatillisena yhteistyönä. Ryhmätoiminta ja vertaistuki mahdollistavat sosiaalisten verkostojen muodostumisen ja tarjoavat tietoa palveluista sekä asiantuntijoiden tukea. Vertaistoiminta lisää yhteisöllisyyttä, joka edistää ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Viitala ym. 2008.)

## **2.4 Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille aiemman tutkimuksen valossa**

Kangasniemen (2015) tutkimuksessa kuvattiin pikkulapsiperheiden äitien kokemuksia heidän ryhmässä saamastaan vertaistuesta terveyden edistämisessä. Äidit kuvasivat ryhmässä saadun vertaistuen olevan vastavuoroista ja osallistavaa. Vertaistuki tarkoitti samassa elämäntilanteessa olevien kunnioittavaa, yhteistoiminnallista ja motivoivaa vuorovaikutusta. Äidit kertoivat vertaistuen

vahvistavan arkea ja terveyttä yhteisöllisyyden avulla. Vertaistuki lisäsi äitien omia voimavaroja yhteisöllisyydessä sekä elämäntapojen ja terveystottumusten tarkastelussa. Vertaistukea tulisi äitien mukaan kehittää sisältöjen ja toiminnan näkökulmasta. Arjen jakaminen ja kokemusten kertominen vertaisten kanssa voi edistää pikkulapsiperheiden terveyttä. Vertaistukiryhmien kehittämiseen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa sekä osana terveydenhuoltoa tulisi kiinnittää huomiota.

Alstveit ym. (2010) tarkastelivat äitiyslomalla olevien naisten sosiaalisia suhteita. Teemoina olivat muilta äideiltä saatu vertaistuki ja äidin kokemus työminän ja kodin sekä äitiyden välillä tasapainoilusta. Äitien sosiaalisten suhteiden vahvistamiseksi äidin ja lapsen terveyspalveluiden tulisi tarjota kaikille äideille mahdollisuus liittyä vertaisryhmään. Lisäksi työnantajat voisivat pitää säännöllisesti yhteyttä äitiyslomalla oleviin työntekijöihin.

Stone (2017) toteutti tutkimuksen yhteistyössä Hyvä alkua -ohjelman kanssa. Hyvä alkua -ohjelma on perustettu yli kahdeksan viikon ikäisten vauvojen vanhemmille Skotlannissa. Ohjelma tarjoaa tukea ja rohkaisee vanhempia mukaan yhteisöihin. Perhetasolla ohjelman tavoitteena on, että vanhempien hyvinvoinnin tunne kasvaa, he sopeutuvat paremmin vauvaperheen arkeen, tietävät enemmän palveluista ja osallistuvat niihin luottavaisin mielin. Useimmat ohjelmaan osallistuneet vanhemmat kokivat hyötывänsä ohjelmasta monin tavoin. He arvostivat vertaistukea, mahdollisuutta tavata muita vanhempia sekä osallistumista erilaiseen toimintaan, joka parantaa yhteenkuuluvuutta vauvan kanssa. Tämä rentoutti vanhempia ja vähensi heidän huoltaan lapsen hoidosta.

Tutkimuksissa on todettu vertaistuen positiiviset vaikutukset vanhemmuuteen. Haarasen (2012) tutkimuksessa kuvattiin vertaisryhmien taustoja ja toimintaa sekä ryhmien vaikuttavuutta. Vertaissuhde lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vaikutti myönteisesti perheen toimintatapoihin sekä vanhemmuuden kokemiseen. Vertaisryhmissä on huomioitava vanhempien erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet.

Chae ym. (2017) ovat verranneet synnytysvalmennukseen ryhmänä osallistuvia naisia tavanomaisessa yksilöhoidossa oleviin naisiin. Tutkimus tehtiin raskauden alussa, raskauden viimeisellä kolmanneksella ja synnytyksen jälkeen. Ryhmään osallistuneet kokivat saaneensa enemmän sosiaalista tukea, johon liittyi elämänlaadun paranemista, kuin tavanomaiseen yksilöhoitoon osallistuneet. Tutkimus osoittaa, että ryhmähoito liittyy myös pidempikestoiseen imetykseen.

Dominguez-Fuentes ym. (2012) ovat tarkastelleet sosiaalisen tuen ja onnellisuuden välistä yhteyttä maahanmuuttajanaيسilla, jotka osallistuvat eri yhdistysten toimintaan Espanjassa. Tyytyväisyys saatuun tukeen, perheen emotionaalinen tuki sekä yhdistysten tarjoama välineellinen tuki maahanmuuttajille olivat merkittävimmät onnellisuuden ennustajat. Tuloksia voidaan hyödyntää vertaistukiryhmien kehittämisessä maahanmuuttajille.

Sosiaalinen tuki auttaa maahanmuuttajia integroitumaan uuteen ympäristöön. Sosiaalisen tuen puute voi vaikuttaa hyvinvointiin ja terveydentilaan. Salinero-Fort ym. (2011) selvittivät tutkimuksessaan maahanmuuttajien sopeutumisprosessin ja sosiaalisen tuen puuttumisen mahdollista yhteyttä. Kuukausitulosta, stressitasosta, terveydentilasta ja sukupuolesta riippumatta maahanmuuttajan asema liittyy suoraan sosiaalisen tuen puuttumiseen.

Vertaistukea ja sen merkitystä on tutkittu eri tilanteissa ja ryhmissä. Tutkimuksissa vertaisohjaajien kokemukset ovat kuitenkin jääneet vähäiselle huomiolle.

### **3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS**

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen liittyviä kokemuksia vertaistukijan näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ajankohtaista tietoa terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi. Tietoa voidaan hyödyntää kehitettäessä vertaisohjattua perhevalmennusmallia maahanmuuttajille sekä hoitotyön koulutuksessa.

Tutkimuskysymyksenä on: Millaisia kokemuksia vertaistukijoilla on vertaisohjattua perhevalmennusmallista maahanmuuttajille?

## **4. TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSI**

Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä, koska sen avulla pystytään parhaiten tuottamaan tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille löytyy vain vähän aikaisempaa tutkimustietoa. Laadullisen tutkimuksen perustana ovat ihminen ja hänen elämänpiirinsä sekä niihin yhteydessä olevat tekijät, ja sen tavoitteena on osallistujien näkökulman ymmärtäminen. (Kylmä & Juvakka 2012.)

### **4.1 Osallistujien rekrytointi ja kuvaus**

Tutkimusaineisto kerättiin vertaistukijoilta avoimella yksilöhaastattelulla. Haastatteluihin kutsuttiin kaikki kuusi vertaisohjatusta perhevalmennusmallissa mukana ollutta vertaisohjaajaa. Niittyhankkeen projektipäällikkö Irmeli Nieminen rekrytoi osallistajat puhelimen välityksellä ja välitti heille sähköpostitse tutkimuksen saatekirjeen (ks. liite 1) ja tiedotteen tutkimuksesta (ks. liite 2). Saatekirjeessä tiedotettiin tutkimuksesta ja kerrottiin, että osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistujilla oli halutessaan mahdollisuus olla yhteydessä tutkimuksen tekijään sähköpostin välityksellä. Kaikki kuusi vertaisohjaajaa ottivat yhteyttä tutkijaan haastattelujen toteuttamiseen ja aikatauluihin liittyvissä asioissa. Lopulta yksilöhaastatteluihin osallistui kolme maahanmuuttajavertaisohjaajaa. Ennen haastattelujen aloittamista haastateltavien kanssa käytiin läpi heille toimitetut liitteet. Jokaiselle osallistujalle annettiin ennen haastattelua tutkimukseen osallistujan suostumus (ks. liite 3), ja heiltä kysyttiin lupa haastattelun nauhoittamiseen. Osallistajat täyttivät haastattelun yhteydessä taustatietolomakkeen (ks. liite 4), jossa kysyttiin ikää, sukupuolta ja sitä, kuinka kauan haastateltava on asunut Suomessa. Haastateltavat olivat iältään keskimäärin 39,6-vuotiaita, ja he olivat asuneet Suomessa keskimäärin 16,6 vuotta.

### **4.2 Haastattelujen toteuttaminen**

Aineisto kerättiin yksilöhaastattelujen avulla. Haastattelijana toimi tutkimuksen tekijä, ja haastattelumenetelmänä oli avoin haastattelu. Aineisto muodostui kolmesta vertaisohjaajan litteroidusta avoimesta yksilöhaastattelusta. Avoimessa haastattelussa tutkimuksen tekijä valitsi kysymyksen, johon haastattelu pohjautui. Haastattelu kulki eteenpäin haastateltavien ja tilanteen mukaan sopivassa järjestyksessä. Avoimessa haastattelussa sekä haastattelijalla että haastateltavalla

on aktiivinen rooli ja tutkijalta edellytetään hyvää tilannetajua ja ihmistuntijuutta. Avoin haastattelu onnistuu parhaiten silloin, kun tutkimuksen tekijä onnistuu luomaan turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin. Haastateltavat haluavat useimmiten jakaa kokemuksiaan haastattelutilanteessa. Haastattelijalla on kuitenkin hyvä olla apunaan muutamia kysymyksiä, jotta haastattelu etenee asianmukaisesti. Tarkoituksena on saada haastateltavan ääni kuuluviin ohjailematta vastauksien suuntaa. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelun tavoitteena on nostaa esiin moninaisia ja kattavia kertomuksia tutkittavasta ilmiöstä. Tieto liittyy siihen tutkimusympäristöön, yhteisöön ja kulttuuriin, josta se on hankittu. (Kylmä & Juvakka 2012.)

Haastattelut kestivät 30—50 minuuttia. Haastattelu järjestettiin rauhallisessa ja haastateltaville ennestään tutussa tilassa. Haastattelutilanne tallennettiin ja kirjattiin huolellisesti aineiston analyysia varten. Haastateltavat suostuivat haastattelun nauhoittamiseen. Muistiinpanojen tekeminen haastattelutilanteessa auttoi muistamaan tietyt sivuhuomautukset ja eleet. Haastattelija kiinnitti huomiota omiin reaktioihinsa ja sanattomaan viestintään, jotta ei ohjaisi keskustelua tiettyyn suuntaan. Haastattelun tavoitteena oli nostaa esiin tutkittavan näkemykset ilmiöstä. (Kylmä & Juvakka 2012.)

Haastattelu aloitettiin esittäytymällä ja kertomalla ajatuksia haastattelutilanteesta. Luottamusta haastattelijan ja haastateltavan välille rakennettiin kertomalla tutkimukseen liittyvistä asioista ja antamalla haastateltavalle mahdollisuus esittää kysymyksiä. Haastattelun nauhoitus ja sen toimivuus varmistettiin. Tutkimushaastattelun aikana kerättiin aineisto kysymällä haastattelukysymys sekä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelija huolehti aikataulusta ja siitä, että keskustelu pysyi tutkimushaastatteluna. Lopuksi varmistettiin haastateltavalta, onko hänellä vielä jotain näkökulmia aiheeseen, ja kysyttiin, millainen kokemus haastattelu hänelle oli. (Kylmä & Juvakka 2012.)

### **4.3 Aineiston analyysi**

Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysin vahvuus on sen kyvyssä löytää vastauksia aineistosta, jota ei pystytä tutkimaan hyvin määrällisillä metodeilla (Holford 2008). Sisällönanalyysiä ohjasi tutkimuskysymys: Millaisia kokemuksia vertaistukijoilla on vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille? Analyysin tavoitteena oli muodostaa abstrahoinnin kautta käsitteitä, jotka kuvaavat vertaistukijoiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. (Kyngäs ym. 2011.)

Induktiivisen sisällönanalyysin tavoitteena on tuottaa kerätyn aineiston avulla tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Yksittäisistä tapahtumista tehdään havaintoja, jotka yhdistetään laajemmaksi kokonaisuudeksi. (Kylmä & Juvakka 2012.) Aikaisemmat tiedot eivät ohjaa analyysiä. Induktiivinen sisällönanalyysi perustuu induktiiviseen päättelyyn, jota tutkimuksen tarkoitus ja kysymyksenasettelu ohjaavat. Tekstin sanoja luokitellaan niiden teoreettisen merkityksen perusteella. Analyysiyksikkö voi olla esimerkiksi yksittäinen sana tai lause. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysin analyysiprosessi etenee pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin kautta tulosten esittämiseen sekä analysoinnin luotettavuuden arviointiin. Induktiivinen sisällönanalyysi valittiin analyysimenetelmäksi, koska sen avulla voidaan tuottaa tietoa ihmisten terveyteen liittyvästä todellisuudesta yksilöiden näkökulmasta. (Kylmä & Juvakka 2012.)

Nauhoitetut haastattelut muutettiin aineiston analyysia varten tekstimuotoon litteroimalla. Tutkimuksen tekijä kirjoitti aineistonsa tekstimuotoon itse, koska halusi samalla perehtyä aineistoonsa. Litterointi tarkastettiin kuuntelemalla jokainen haastattelu uudelleen litteroinnin jälkeen. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, ja analyysin avulla muodostettiin synteesi tutkimuksen tuloksista. Analyysi aloitettiin lukemalla aineisto huolellisesti läpi. Sisällönanalyysi perustuu tulkintoihin ja päättelyyn. Aineistosta tunnistettiin ja poimittiin kaikki tutkittavan ilmiön kannalta olennaiset ilmaissisällöt yksittäisen sanan ja ajatuskokonaisuuden väliltä.

Sisällönanalyysin mukainen analyysi jatkui alkuperäisilmausten pelkistämällä. Tässä vaiheessa kaikki epäolennainen jätettiin pois. Pelkistämisvaiheessa taustalla oli koko ajan tutkimuskysymys, jotta aineistosta löydettiin sisällöt, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Pelkistetyt ilmaukset kirjoitettiin mahdollisimman samoilla sanoilla kuin teksti oli itse aineistossa, ja ilmausten sisältö säilytettiin. Analyysiyksiköksi valittiin joko useampi lause tai yksi lause, joka parhaiten vastasi asiakokonaisuutta. Pelkistetyt ilmaukset (N=608) ryhmiteltiin hakemalla aineistosta yhdenmukaisuuksia ja erilaisuuksia. Sisällöltään samankaltaiset pelkistykset ryhmiteltiin yhteen alaluokiksi (N=24). Alaluokat nimettiin tavalla, joka kuvastaa niiden sisältöä. Aineistoa abstrahoitettiin edelleen, ja samansisältöiset alaluokat yhdistettiin yläluokiksi (N=3), jotka nimettiin niin, että ne kattavat kaikki alaluokat. (Kylmä & Juvakka 2012.) Taulukossa 1 on esitetty esimerkkinä yhden alaluokan muodostuminen. Koko prosessin ajan palattiin ajoittain alkuperäiseen aineistoon abstrahoinnin sekä sisällön merkityksen säilymisen varmistamiseksi.

Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysistä. Kulttuurien välinen ymmärrys.

| Alkuperäisilmaus                                                                                                                                                                                                                                                              | Pelkistys                                                                                    | Alaluokka                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <i>Ja aina sanon, että vaikka kuinka vaikea se on toisessa maassa niin tää mennään sen maan sään...ei sääntöjen mukaan vaan kulttuurin maan kulttuurin mukaan.</i>                                                                                                            | Sanon, että kuuluu mennä sen maan kulttuurin mukaan, missä asutaan.                          | Kulttuurien välinen ymmärrys |
| <i>Se on paljon nopeammin, tulee se ymmärrys ja integroituminen ja kaikki, vaikka ei kulttuuri, oma maa, se ei koskaan unohdu ja se pitää olla kohtelias ja kaikkea, mutta jos olet toisessa maassa, on paljon helpompi ja parempi maa tämä maan kulttuurin mukaan mennä.</i> | Ymmärrys syntyy paljon nopeammin, kun mennään maan kulttuurin mukaan.                        |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Integroituminen tapahtuu paljon nopeammin, kun mennään maan kulttuurin mukaan.               |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Paljon helpompi mennä sen maan kulttuurin mukaan, missä asutaan.                             |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Paljon parempi mennä sen maan kulttuurin mukaan, missä asutaan.                              |                              |
| <i>On paljon pikkusia mutta joskus vaikka usein se on hauskaa, että kuitenkin että ei ole ymmärtävä, että miksi se on noille näin ja Suomessa se on näin.</i>                                                                                                                 | On paljon pieniä kulttuurieroja.                                                             |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Joskus kulttuurierot ovat hauskoja.                                                          |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Joskus ei ymmärrä, miksi toisessa maassa tehdään asiat näin.                                 |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Joskus ei ymmärrä, miksi Suomessa tehdään asiat näin.                                        |                              |
| <i>Ja se vaikuttaa vielä hirveästi, että siinä on kaksi kulttuuria, eli se on todella suuri törmäys, missä molemmat tulevat.</i>                                                                                                                                              | Se vaikuttaa hirveästi, että perheessä on kaksi kulttuuria.                                  |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Kaksi kulttuuria aiheuttaa perheessä suuren törmäyksen.                                      |                              |
| <i>Me ollaan Suomessa, meidän pitää jos, koska jos minä olen tosi paljon erimielisyyttä, koska koko ajan puhutaan siitä kotoutumisesta, miten odotat, että kotoutuminen onnistuu, jos kuitenkin hyväksyt kaikki heidän rajat, kaikki mitä tavat ja näin ja näin ja näin.</i>  | Olen eri mieltä kotouttamisesta.                                                             |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Miten kotouttaminen onnistuu, jos hyväksytään kaikki maahanmuuttajien omat tavat?            |                              |
| <i>Ei tule tapahtumaan niin kun mitään kotoutumista, ajatellen näin, että siinä on se suuri virhe.</i>                                                                                                                                                                        | Ei tule tapahtumaan mitään kotoutumista, jos hyväksytään kaikki maahanmuuttajien omat tavat. |                              |
| <i>Ööö että, vielä että meidän kulttuurista, että mikä sitten Suomessa ja meidän kulttuurissa.</i>                                                                                                                                                                            | Olemme kertoneet meidän kulttuuristamme.                                                     |                              |
|                                                                                                                                                                                                                                                                               | Olemme kertoneet Suomen kulttuurista.                                                        |                              |
| <i>Ja kun mä oon asunut Suomessa ja sitten muut naiset on ehkä että tiedän Suomen kulttuuri ja suomen kieli hyvin.</i>                                                                                                                                                        | Muut naiset ajattelevat, että tunnen Suomen kulttuurin hyvin.                                |                              |



|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                     |  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <i>Kun olen samasta kulttuurista, niin oikeesti he kysyttiin ihan kaikesta.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Koska olen samasta kulttuurista kuin maahanmuuttajat, niin he kysyvät ihan kaikesta.                |  |
| <i>He haluavat tietää, että vain että miten olen kasvattanut mun oma lapsi, kun olen samasta kulttuurista ja vielä että mulla on ihan sama tilanne.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Maahanmuuttajat haluavat tietää kokemuksiani, koska olen samasta kulttuurista.                      |  |
| <i>Kun että vaikka olemme että ohjaajia samassa kurssissa mutta kun he tarkoittavat, että ehkä mä ymmärrän paremmin, että heidän tilanne ja ja vielä että ehkä mä ymmärrän paremmin suomen kulttuuri, joo oli sama kun, että olin ihan keskellä. Että ne on tässä ja sitten että Suomen neuvola tai terveydenhoitaja on tässä ja mä yritän, että tehdä kontakti.</i>                                                                                                                                           | Maahanmuuttajat tarkoittavat, että ymmärrän paremmin Suomen kulttuuria.                             |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Olen ryhmässä sopeuttamassa maahanmuuttajia Suomen kulttuuriin.                                     |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Yritän luoda kontaktin suomalaisten ja maahanmuuttajien välille.                                    |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Joskus kaikki ovat ottaneet ryhmään mukaan jotain heidän omasta kulttuuristaan.                     |  |
| <i>Kaikki halunnut näyttää, että kyllä mitä meillä on ruoka ja sitten että yks nainen on ottanut tää paljon kulttuuri esimerkiksi, että miten vaate käytetään juhlissa ja sitten että miehet ja naiset ja kaikki samoja juttuja, että kun jotkut että ihmiset kun he uskovat, että kyllä sä uskot meitä ja sää tulet auttamaan, he vielä haluavat näyttää sinulle heidän historia ja tää on meidän kulttuuria, he haluavat näyttää että mitkä ovat positiivisia asioita meidän kulttuurissa ja kotimaassa.</i> | Kaikki ovat halunneet näyttää ryhmässä, mitä ruokaa he syövät kotimaassaan.                         |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kaikki ovat halunneet näyttää ryhmässä, minkälaisia vaatteita he käyttävät kotimaassaan.            |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kun ihmiset ajattelevat, että uskot heitä, he haluavat kertoa historiansa.                          |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kun ihmiset uskovat, että tulet auttamaan heitä, he haluavat näyttää asioita heidän kulttuuristaan. |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Maahanmuuttajat haluavat näyttää positiivisia asioita omasta kulttuuristaan.                        |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Maahanmuuttajat haluavat näyttää positiivisia asioita omasta kotimaastaan.                          |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                     |  |
| <i>Että musiikkia ja ruokaa ja sitten vaatteet ja kaikki, että se oli ihan että viimeinen päivä.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Ryhmässä oli musiikkia maahanmuuttajien kotimaasta.                                                 |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ryhmässä oli ruokaa maahanmuuttajien kotimaasta.                                                    |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ryhmässä oli vaatteita maahanmuuttajien kotimaasta.                                                 |  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ryhmässä oli kaikkea maahanmuuttajien kotimaasta.                                                   |  |
| <i>Joo kaikki on laittanut viestiä, että tää oli tosi kiva ja hyvä.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Kaikkien mielestä oli tosi kiva, kun olimme ryhmässä omaan kulttuuriin kuuluvalla tavalla.          |  |

|                                                                                                    |                                                                                            |  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                                                                                                    | Kaikkien mielestä oli tosi hyvä, kun olimme ryhmässä omaan kulttuuriin kuuluvalla tavalla. |  |
| <i>Mä haluan vielä, että suomalaiset työntekijät tietää, että minkälainen kulttuuri meillä on.</i> | Haluan, että suomalaiset työntekijät tietävät, minkälainen kulttuuri meillä on.            |  |

## 5. TULOKSET

Vertaistukijoiden kokemuksista vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille nousi esiin kolme yläluokkaa: vertaisryhmän merkitys hyvinvoinnin tukena, vertaisohjatun ryhmän aihealueet sekä vertaisryhmän järjestäminen (Taulukko 2).

*Taulukko 2. Vertaistukijoiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille.*

| <i>Yläluokka</i>                 | <i>Alaluokka</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena | <i>Onnistunut ryhmä tuotti positiivisia kokemuksia<br/>Asioista puhumisen merkitys<br/>Kuuntelemisen taito<br/>Samankaltaisuuden kokemus<br/>Muiden auttaminen<br/>Ihmisistä välittäminen<br/>Tuen antaminen sopii itselle</i>                                                                                                                                                                                                                  |
| Vertaisohjatun ryhmän aihealueet | <i>Maahanmuutto elämäkokemuksena<br/>Kielenkäyttötilanteet<br/>Tasa-arvon merkitykset<br/>Kulttuurien välinen ymmärrys<br/>Perheen ja vanhemmuuden tukeminen<br/>Käytännön neuvot</i>                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Vertaisryhmän järjestäminen      | <i>Ryhmän koostumus<br/>Työskentely tiimissä<br/>Vertaisohjaajan tehtävät ryhmässä<br/>Vertaisohjaajakoulutuksen menetelmät<br/>Epävarmuus ryhmän tarkoituksesta<br/>Yhteistyön merkitys<br/>Lastenhoito vertaisryhmän aikana<br/>Ryhmään sitoutuminen<br/>Asioihin vaikuttaminen<br/>Vertaisohjaajana kehittyminen<br/>Projektin tarkoitukseen sitoutuminen<br/>Osallistuminen projektiin ei vastannut odotuksia<br/>Hankkeen kehittäminen</i> |

## 5.1 Vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena

Yläluokka **vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena** muodostuu onnistuneen ryhmän tuottamista positiivisista kokemuksista, asioista puhumisen merkityksestä, kuuntelemisen taidosta, samankaltaisuuden kokemuksesta, muiden auttamisesta, ihmisistä välittämisestä ja tuen antamisen sopivuudesta itselle. *Onnistunut ryhmä tuotti* vertaistukijoille *positiivisia kokemuksia* vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. Vertaisohjaajien mielestä oli mukavaa osallistua ryhmään, ja he olivat iloisia siitä, että heillä on ollut mahdollisuus olla osa hanketta. Vertaisohjaajan työ koettiin merkityksellisenä, koska se on antanut mahdollisuuden olla hyödyksi toisille.

*Asioista puhumisen merkitykseen* vaikuttaa persoonallisuus — kokemus siitä onko ujo ja hiljainen tai rohkea ja puhelias. Vertaisohjaajat toivovat, että uskaltavat pysäyttää keskustelun ja kertoa omia ajatuksiaan muille.

*”Vähän itselle olen, no taas, en en pysty, no taas olen semmonen, en uskaltanut mennä, että erilaisesti itselle välillä harmittaa, etten ehtinyt kertoa heille, jos on ollut tosi tärkeää jotain” (1).*

Vertaisohjaajat kokivat joskus keskustelun hankalaksi, jos he olivat asioista kovasti eri mieltä ryhmään osallistujien kanssa. Lopulta he saattoivat päätyä olemaan hiljaa, jos he eivät löytäneet keinoja selittää asioita rauhallisesti. He myös kokivat, että kulttuurien välillä oli eroja siinä, miten asioista puhutaan. Maahanmuuttajien kulttuurissa ei puhuta yhtä suoraan kuin Suomessa, ja vertaisohjaajat joutuivat välillä tasapainoilemaan keskustelun välissä. Vertaisohjaajat toimivat keskustelun avaajina, esittivät esimerkkikysymyksiä ja luovat kontaktin maahanmuuttajien ja työntekijöiden välille. He halusivat mahdollistaa ryhmään osallistuvien vanhempien keskustelun muiden kanssa ja pitivät asioista puhumista tärkeänä tuen muotona.

*”Ja nyt mä uskon, että oikeesti kun saat apua, että vain joskus, kun sää puhut, se on riittävä apu” (3).*

*Kuuntelemisen taitoa* pidettiin olennaisena asiana, ja siinä oli mahdollista myös kehittyä. Vertaisohjaajat kuuntelivat tarkkaan, mitä maahanmuuttajat haluavat tietää, ja kertoivat heitä kiinnostavista asioista. Epävarmuutta lisäsi se, jos joku ei halunnut kuunnella, mitä sanottavaa vertaisohjaajilla on.

*”Tosi pahalta, se tuntuu heti että, no mitä varten olen täällä, että ja joskus tuntee, että eihän tämä auta yhtään mitään” (1).*

Vertaisohjaajat kokivat helpoksi kertoa omista kokemuksistaan. Iloa toi, jos vertaisohjaajan kokemuksen kuuleminen hyödytti ryhmään osallistujia, ja vertaisohjaajat saivatkin kiitosta rehellisyydestään. *Samankaltaisuuden kokemus* liittyi äitiyteen, vanhemmuuteen, kulttuuriin sekä vieraaseen maahan muuttamiseen. Ihmiset, joilla on samanlainen kokemus, ymmärtävät toisiaan paremmin.

*”Koska jos ihminen kokee ihan sama, se on paljon syvempi ymmärrys” (1).*

Vertaistuessa oli usein kysymys siitä, että asioiden taustalla oleva tunne on sama ja voidaan tietää ilman sanojakin, mitä toinen tarkoittaa. Toisaalta suuttumuksen tunteita saattoi aiheuttaa se, että oltiin eri mieltä asioista tai että joku ei halunnut ymmärtää toisen tekemiä valintoja.

Yläluokka vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena sisälsi myös *muiden auttamisen ja ihmisistä välittämisen*. Vertaisohjaajana voi neuvoa ja auttaa maahanmuuttajia, joten työtä pidettiin merkityksellisenä. Joskus vertaisohjaaja saattoi kokea, ettei hänen ohjeitaan oteta vastaan. Se aiheutti turhautumisen tunteita. Vertaisohjaajana toimiminen on ihmisläheistä työtä. Uusiin ihmisiin tutustumisesta on nautittu, ja vertaisohjaajat ovat kokeneet, että vertaistuki on vastavuoroista ja että ihmisten välisessä kommunikoinnissa myös vertaisohjaaja oppii toisesta ihmisestä. Vertaisohjaajat ottivat maahanmuuttajien kokemukset vastaan empaattisesti ja ymmärsivät toisen kokemat tunteet. Välillä he menivät toisen tunnetilaan mukaan voimakkaammin ja asettivat itsensä toisen asemaan. Se saattoi aiheuttaa surun tunteita. Myös omat vaikeat kokemukset nousivat välillä pintaan.

*”En tiedä onks se oikein vai ei, mutta jos esimerkiksi ihminen ottaa sen vakavasti, en minä voi nauraa, en vaan tulen mukaan sen ihmisen tunteeseen” (1).*

Vapaaehtoisena vertaisohjaajana toimiminen on mielenkiintoista. Vertaistukea pidettiin tärkeänä tuen muotona ja nähtiin, että joihinkin asioihin tarvitaan nimenomaan vertaista. Vertaisohjaajat kokivat, että *tuen antaminen sopii itselle*. Perheet tarvitsevat tukea monissa asioissa, koska Suomen neuvolajärjestelmä ja muut palvelut eroavat maahanmuuttajien kotimaan järjestelmistä. Naiset tarvitsevat paljon tukea äidiksi tulemisen prosessissa. Aluksi vertaisohjaajat kävivät kokemusasiantuntijakurssin, jonka jälkeen he siirtyivät vertaisohjaajiksi Niitty-hankkeeseen.

Ensimmäisten ryhmien aikana heräsi vielä kysymyksiä siitä, miksi vertaisohjaajia tarvitaan ryhmässä. Toimenkuvan selkiytyttyä myös epävarmuus vertaisohjaajan tehtävästä hälveni ja tukimuoto koettiin mielekkäämmäksi.

## 5.2 Vertaisohjatun ryhmän aihealueet

Yläluokka **vertaisohjatun ryhmän aihealueet** pitää sisällään maahanmuuton elämäkokemuksena, kielenkäyttötilanteet, tasa-arvon merkitykset, kulttuurien välisen ymmärryksen, perheen ja vanhemmuuden tukemisen ja käytännön neuvot. Perhevalmennuksen vertaistukijat ja ryhmään osallistujat ovat maahanmuuttajia, joten *maahanmuutto elämäkokemuksena* yhdistää heitä. Sillä, miten pitkään vertaisohjaaja oli asunut Suomessa tai minkälaisia kokemuksia hänellä oli ollut omassa kotimaassaan, ei koettu olevan suurta merkitystä vertaisohjaajan työssä. Sen sijaan kun oli kysymys ryhmään osallistuneista maahanmuuttajista, ajateltiin olevan järkevämpää kohdentaa vertaistuki niille, jotka ovat asuneet Suomessa vasta vähän aikaa. Yleisesti ottaen pidettiin tärkeänä, että ulkomaalaiset otetaan huomioon järjestämällä ryhmiä, jossa tuetaan maahanmuuttajia.

*”Mulla on kaikkia kokemuksia mitä maahanmuuttajalla on, koska että jos joku puhuu, että äidistä, että itse mulla on syntynyt lapsi tässä Suomessa ja vielä että ensimmäinen lapsi on syntynyt omassa maassa, että tiedän kuinka voi olla vaikeampi ja kuinka paljon eroa voi olla” (3).*

Vertaisohjaajat olivat mielestään ryhmässä apuna suomen kielen oppimisessa, ja he vertasivat itseään tulkkiin. Erilaiset *kielenkäyttötilanteet*, kielen kehityksen tunteminen ja vertaisohjaajien kokemus siitä, mikä suomen kielen oppimisessa on ollut helppoa ja mikä vaikeaa, auttavat heitä ymmärtämään ryhmään osallistuvia maahanmuuttajia, jotka kamppailevat vieraan kielen oppimisen parissa. He tietävät, miltä tuntuu, kun ei ymmärrä kieltä, jota ympärillä puhutaan. Kielen ymmärtämiseen vaikuttaa paljon se, kuinka pitkään henkilö on asunut Suomessa. Materiaalia löytyy käännettynä maahanmuuttajien omalle kielelle, ja vertaisohjaajien mielestä monet asiat voidaan selittää puhumalla helppoa suomen kieltä.

*”Koska kuitenkin siihen, kuitenkin jo on tulkattu paljon paperit, jossa on sama tieto, moniste, elikkä meillä kans on ne työvälineet, minä ajattelen näin, että okei jos hän ei ymmärrä tätä, mä selitän tästä, tässä on sinun omalla kielellä, tarkista jos et ymmärrä jotain niin selitetään, eli siinä mielessä ajatellen ilman tulkkia parempi” (2).*

Kokemus siitä, että vertaisryhmässä ei tarvitse olla jokaiselle omaa tulkkia, oli vahva. Suomen kielen oppimista pidettiin jopa ratkaisevana asiana kotoutumisessa Suomen kulttuuriin. Tulkilla nähtiin olevan jopa negatiivinen vaikutus vertaissuhteiden ja ystävyysuhteiden muodostamiseen ryhmän jäseniin.

*Tasa-arvon merkitykset Suomessa ovat huomionarvoisia. Maahanmuuttajat ovat oppineet, että heillä on naisina mahdollisuus vaikuttaa sekä sanoa ja viedä asioita eteenpäin.*

*”Ja tää myös niin kuin Niitty ja mun mielestä tällä hetkellä heillä on tosi hyvä niin kuin naisen asema, rohkeana sillai, se on hyvä tehdä muutoksia ja myös sen takia, että varsinkin jos työskennellään niitten perheen kanssa, jotka tulevat itä tai sillai mää yritän aina sanoo, kun oli se valmennus, että kun oli se valmennus, että tässä te olette molemmat, että yritetään herättää myös miehelle, että sää oot osa tästä” (2).*

Vertaisohjaajat kokivat, että heidän kulttuurissaan miehet eivät auta naisia niin kuin suomalaiset miehet auttavat. Perheiden kanssa työskennellessään vertaisohjaajat pyrkivät sanomaan vanhemmille, että he ovat tuki toisilleen ja että molemmat vanhemmat ovat osa perhettä.

Vertaistukijoiden kokemuksiin vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille kuuluu *kulttuurien välinen ymmärrys*. Merkityksellisenä pidettiin sekä maahanmuuttajien kotimaan että Suomen kulttuurin huomioimista. Toivottiin vastavuoroisuutta siten, että molemmista kulttuureista voidaan oppia ja että osallistujat voivat kertoa ryhmässä omasta kulttuuristaan ja näyttää itselleen tärkeitä tavaroita. Maahanmuuttajat haluavat, että heidän historiastaan ja elämästään ollaan aidosti kiinnostuneita. Ryhmän viimeisellä tapaamiskerralla saatettiin pitää juhlat, joissa vietettiin mukavaa aikaa jokaisen omaan kulttuuriin kuuluvalla tavalla. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja voi olla tuen muotona ainutlaatuinen.

*”Koska se oli viimeinen päivä, että kaikki naiset saavat todistuksia ja sitten että ja vielä mää ajattelen, että juhlaakin voi olla ihan, että tuki, että sellainen tuki että naisille, että joskus, että saa olla vain, että kivaa aikaa” (3).*

Vertaisohjaajat ajattelivat yhdeksi tehtäväkseen maahanmuuttajien sopeuttamisen Suomen kulttuuriin sekä kontaktin luomisen suomalaisten ja maahanmuuttajien välille. He olivat sitä mieltä,

että maahanmuuttajien integroituminen Suomeen tapahtuu nopeammin, kun eletään sen maan kulttuurin mukaan, jossa asutaan.

*”Me ollaan Suomessa, meidän pitää jos, koska jos minä olen tosi paljon erimielisyyttä, koska koko ajan puhutaan siitä kotoutumisesta, miten odotat, että kotoutuminen onnistuu, jos kuitenkin hyväksyt kaikki heidän rajat, kaikki mitä tavat ja näin ja näin ja näin, ei tule tapahtumaan niin kun mitään kotoutumista, ajatellen näin, että siinä on se suuri virhe” (2).*

Vanhemmuuteen ja perheeseen vaikuttaa paljon se, että eletään kahden kulttuurin välissä. Nämä vaikutukset heijastuvat pikkulapsivaiheen jälkeen myös kaikkiin muihin elämänvaiheisiin. *Perheen ja vanhemmuuden tukeminen* oli vertaisohjatun ryhmän teemana kautta linjan, kun järjestettiin perhevalmennusryhmiä ja lapsiperheiden ryhmiä. Osallistujat olivat pääasiassa naisia, vaikka ryhmät oli tarkoitettu koko perheelle. Aiheina olivat raskaus, synnytys, äitiys, lapset ja kaikki se, mitä perheen tarvitsee tähän prosessiin liittyen tietää Suomessa. Vertaisohjaajien mielestä ryhmässä tehtiin hyvin paljon samoja asioita kuin neuvolan järjestämissä ryhmissä ja valmennuksissa muulloinkin.

*”Minun mielestä siinä oli tosi paljon hyvää, mutta myös olis semmoset jotka meidän pitää kuitenkin tehdä vähän eri tavalla, mä oon käynyt lasten aikana eri ryhmissä, me tehdään samat, tuntuu että kaikki on samat” (2).*

Ryhmässä keskusteltiin sosiaalityöstä ja perhepalveluista. Ne herättivät paljon kysymyksiä, koska maahanmuuttajien kotimaassa ei ole tällaista tukiverkostoa lapsiperheille. *Käytännön neuvot* koettiin tarpeelliseksi. Vertaisohjaajat pitivät tärkeänä kannustaa maahanmuuttajia töihin ja opiskelemaan sekä rohkaista heitä tekemään muutakin kuin lastenhoitoa kotona. Vaikeina aiheina ryhmässä koettiin seksuaalikasvatus, joka käsitetään Suomessa hyvin eri tavoin kuin maahanmuuttajien kotimaassa, sekä lainsäädäntöön liittyvät aiheet.

### 5.3 Vertaisryhmän järjestäminen

Yläluokka **vertaisryhmän järjestäminen** osana vertaistukijoiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille sisältää seuraavat alaluokat: ryhmän koostumus, työskentely tiimissä, vertaisohjaajan tehtävät ryhmässä, vertaisohjaajakoulutuksen menetelmät, epävarmuus ryhmän tarkoituksesta, yhteistyön merkitys, lastenhoito vertaisryhmän aikana, ryhmään



sitoutuminen, asioihin vaikuttaminen, vertaisohjaajana kehittyminen, projektin tarkoitukseen sitoutuminen, osallistuminen projektiin ei vastannut odotuksia sekä hankkeen kehittäminen.

Vertaisohjatun *ryhmän koostumus* työntekijöiden osalta on ollut terveydenhoitaja, mahdollisesti terveydenhoitajaopiskelija neuvolasta, kaksi vertaisohjaajaa ja tulkit. Terveydenhoitaja ja vertaisohjaaja ovat tehneet tiivistä yhteistyötä ryhmän aikana. *Työskentely tiimissä* on ollut sujuvaa. Vertaisohjaajat kuvasivat usein terveydenhoitajaa päähenkilöksi ja itseään apulaiseksi.

*”Apulaisella no just se, että en minä teen sen niin järjestelmällisesti, en tee se tunti tai päivä tai mikä se on ryhmässä niin selvästi mitä teen, mikä teema ja mitä on sisällä, se terveydenhoitaja tekee kaiken ja minä tulen vain mukaan” (1).*

Vertaisohjaajien mielestä se, että päävastuu on terveydenhoitajalla, helpottaa vertaisohjaajan työtä. He pitivät terveydenhoitajaa ammattilaisena, joka osaa selvittää asiat ja myös mahdolliset ongelmatilanteet ryhmässä. *Vertaisohjaajan tehtävät ryhmässä* liittyivät maahanmuuttoon ja ymmärrykseen kulttuurien välisistä eroista.

Vertaisohjaajat osallistuivat vertaisohjaajakurssille ennen Niitty-hankkeessa aloittamista. Pakolaisavun vertaisohjaajakoulutuksessa opetettiin, miten vertaisohjaajan töitä tehdään. *Vertaisohjaajakoulutuksen menetelmät* pitävät sisällään ihmisten auttamista ja ihmisiin tutustumista mutta myös konkreettisempia ohjaustapoja, kuten tunnekorttien ja nimikorttien käyttämistä vertaisohjaajan työssä.

*”Se oli kaks päivää koulutus, joka kerta oli noin kuus tuntia ja oli että kurssi oli, että siis se on auttanut minua, että miten mää voin aloittaa puhua ihmisten kanssa ja miten mää voin auttaa ja miten että annan tuki ihmiselle ja mikä on vertaisohjaajan tarkoitus, että nää asiat” (3).*

Vertaisohjaajakoulutuksen jälkeen vertaisohjaajat kokivat olevansa ammattimaisempia työssään. He kuitenkin kokivat *epävarmuutta ryhmän tarkoituksesta*: he eivät tienneet, mitä ajatuksia työntekijöillä on vertaisohjatusta perhevalmennusmallista kokonaisuudessaan ja mitä ryhmässä halutaan tehdä. Vertaisohjaajat olivat ryhmässä sen mukaan, miten heitä pyydettiin osallistumaan ryhmien toimintaan.

*”Mutta jos mennään vaan tää on se ryhmä, katotaan se jatko, mutta sit me ollaan niin kuin nyt, okei nyt esimerkiksi on, meni lähtö sellanen ryhmä, joka ainoastaan piti olla kolme kertaa, meille ilmoitettiin vaan että tää on tulossa, se lähtee pyörimään ja te osallistutte, ketkä haluaa osallistua, okei me haluttiin osallistua, me ollaan ilmoitettu okei, se loppu, mutta mitäs sitten” (2).*

Vertaisohjaajat toivoivat, että he tietäisivät, kuinka pitkälle projekti jatkuu, kenet vertaisohjaajista otetaan mukaan ja onko hankkeeseen tulossa uusia työntekijöitä.

*Yhteistyön merkitys* vertaisohjaajille tarkoittaa, että he haluavat olla osa hanketta ja tehdä yhteistyötä kokonaisvaltaisesti. Vertaisohjaajat ovat iloisia siitä, että hankkeessa on ajateltu maahanmuuttajia. Toisaalta kokemus hankkeesta on kuitenkin monella ollut se, että heidät on otettu mukaan vain koska on ollut pakko.

*”Meille sanotaan ne paikat kun me mennään ja me tehdään ja se on siinä, mutta se kokonaisuus projektissa miten he ovat päättänyt, ovat esimerkiksi nää hanke tekijät, eli siinä mielessä ajatellaan joskus että okei, me ollaan vaan kakun koristelu” (2).*

Vertaisohjaajat toivovat, että heidän mielipiteensä huomioidaan ja sen pohjalta pystytään tekemään muutoksia. Suomessa asuu ulkomaalaisia, ja on tärkeää, että heille annetaan mahdollisuus osallistua. Vertaisohjaajat kannattavat sitä, että suomalaisten ja ulkomaalaisten yhteistyötä Suomessa lisätään entisestään.

Vertaisohjaajat osallistuivat tilanteen mukaan *lastenhoitoon vertaisryhmän aikana*. Ryhmään osallistuvan perheen lapset saattoivat olla toisessa huoneessa ilman lastenhoitajaa. Se häiritsi hieman vertaisohjaamiseen keskittymistä. Kun lapset tarvitsivat jotain, vertaisohjaaja saattoi ottaa lapsen syliin ja olla ryhmässä lasten mukana.

Vertaisohjaajat toivoivat, että saavat olla ryhmässä vertaisohjaajana myös tulevaisuudessa ja että hankkeen toiminta jatkuu pitkään. *Ryhmään sitoutuminen* oli osaltaan myös ristiriitaista, ja siihen vaikutti epävarmuus siitä, tuleeko hankkeeseen uusia vertaistukijoita ja kuka vanhoista työntekijöistä saa jatkaa. Hankkeessa nähdään paljon potentiaalia. Pettymys siihen, etteivät vertaisohjaajat saaneet osallistua projektin suunnitteluun ja toteutukseen niin paljon kuin he aluksi luulivat, olisi kuitenkin monelle peruste hakeutua toisiin hankkeisiin, jos niitä tulisi tarjolle.

*”Koska jos esimerkiksi nyt me ollaan suuri osa lähtenyt tosi hyvin, mutta tiedän myös, että monet eivät ole niin halukkaita, monella tiedän, että on lähtenyt paljon se motivaatio mitä oli alussa” (2).*

Vertaisohjaajat toivoivat, että hankkeella tulee olemaan vaikutuksia, mutta *asioihin vaikuttaminen* ryhmiä järjestämällä mietitytti. Vertaisohjaajat pohtivat, saavatko maahanmuuttajat todella hyötyä vertaisohjasta perhevalmennusmallista. On harmi, jos palvelulla ei ole merkitystä, koska vaikutusmahdollisuuksia kuitenkin on.

*Vertaisohjaajana kehittyminen* alkoi ryhmän ensimmäisistä tapaamisista lähtien. Vertaisohjaajana toimiminen oli uusi asia, eikä aluksi ollut helppo tietää, miten kuuluu toimia. Joskus omaan oppimiseen ei kiinnittänyt ryhmässä huomiota, mutta välillä saattoi havaita, että tekeekin töitä eri tavalla ja on muuttanut toimintatapojaan projektin aikana.

*”Just se, oliko se viis tai kuus kertaa, aina kun lopetti minä itse mietin, oliko se hyvää, mitä tein oikein, mitä väärin” (1).*

Niitty-hanke on vertaisohjaajien mukaan hyvä päähanke, joka tekee hieman erilaista työtä kuin muut hankkeet ovat tehneet. Vertaisohjaajat mainitsivat, että jokaisessa asiassa pitäisi olla tavoite. Tällöin *projektin tarkoitukseen sitoutuminen* olisi selkeämpää. Tavoite on asia, jota kohti kaikki menevät ja jonka saavuttamisen hyväksi halutaan ponnistella.

*”Se, että varmaan tarkoitan se, että on hyvä tietää myös pitkä matkalle vähän tietää etukäteen mitä tästä tulee, mikä se on se tulos, mun mielestä kaikki ihmiset, jotka haluamme tehdä tai olla osa mukana jotain, haluamme tietää mihin tää on menossa ja mikä niin kun tää on se tulos, koska kun tulee se, me näemme, tää oli se tarkoitus” (2).*

*Osallistuminen projektiin ei vastannut odotuksia* kaikkien vertaisohjaajien mielestä. Merkittävien tekijä oli yhteistoiminnan puute. Vertaistukijat oivalsivat, että he ovat mukana hankkeessa vain silloin, kun heitä tarvitaan.

*”Mun mielestä, jos ollaan osa projektissa, on hyvä myös kuunnella, tai olet mukana jopa palkassa, jopa ajatuksessa, kaikki, ihan tasapuolisesti” (2).*

Vertaisohjaajat kokivat, että heillä on hyviä ideoita mutta niitä ei haluta hyödyntää. Pidempään Suomessa asunut ulkomaalainen voi auttaa, kun ollaan rakentamassa ja kehittämässä palveluja ulkomaalaisille. Projektissa pitäisi voida olla mukana kokonaisvaltaisemmin. Vertaistukijoiden mukaan *hankkeen kehittäminen* vaatii vielä resursseja.

*”Kuitenkin tota ota huomioon maahanmuuttajille tää asia on hyvä, mutta ajattelen että se kokonaisuus prosessi, no mää toivon, että vielä niin kuin tää hanke on vasta keskittynyt tähän, toivon vielä, että tulisi niin kuin lisä hanke, jotta voi olla kiinnostunut enemmän painostamaan muihin asioihin” (2).*

Vertaisohjaajien motivaatioon vaikuttaa myös palkka, jonka he saavat kertakorvauksena osallistuessaan ryhmän toimintaan. Vertaisohjaajat ovat työelämässä ja heillä on omia lapsia, joten vertaisohjaajatoimintaan osallistuminen ei ole näihin elämän osa-alueisiin liittyvien järjestelyiden vuoksi aina yksinkertaista. Vertaisohjaajien mielestä hanke voisi keskittyä myös hieman vanhempien lasten kasvattamiseen ja perheen tukemiseen esimerkiksi lasten aloittaessa koulupolkua. Jos Niitty-hanke kehittyy, se voisi tulevaisuudessa suuntautua myös isille.

## **6. POHDINTA**

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata vertaistukijoiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoa terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi.

### **6.1 Luotettavuus**

Tutkimus on tehty laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereiden mukaisesti tutkimusaiheen valinnasta raportin kirjoittamiseen asti. Analyysin luotettavuutta arvioitaessa käytetään Lincolnin ja Guban (1985) luottavuuskriteereitä: uskottavuus, vahvistettavuus, luotettavuus, siirrettävyys ja autenttisuus. Nämä kriteerit sopivat hyvin sisällönanalyysitutkimuksen luotettavuuden arviointiin.

Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimusprosessia eli sitä, miten tiedot on kerätty ja analyysi toteutettu. Todistetaan, ettei mitään tietoa ole jätetty pois. Aineiston analyysi on kuvattu huolellisesti ja rehellisesti. Sen etenemistä on kuvattu taulukossa alkuperäistekstistä alkaen. Tutkimustulokset on raportoitu avoimesti ja tarkasti. (Elo ym. 2014, Bengtsson 2016.) Vahvistettavuus viittaa tietojen objektiivisuuteen ja puolueettomuuteen. Luotettavuus tarkoittaa pysyvyyttä eli sitä, miten kerätty tieto muuttuu ajan myötä ja miten tutkijan tekemät päätökset vaikuttavat analyysin aikana. Tutkimusta tehtäessä on pyritty siihen, ettei tutkijan subjektiivinen näkökulma vaikuta tutkimuksen tuloksiin. Tutkijan oma persoona on kuitenkin aina mukana tutkimuksessa. Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka tuloksia voidaan soveltaa muihin ryhmiin ja tutkittaviin, ja siihen vaikuttaa otoksen edustavuus.

Tutkimuksen aineisto muodostui kolmesta vertaisohjaajan litteroidusta avoimesta yksilöhaastattelusta. Aineiston luotettavuutta, uskottavuutta ja siirrettävyyttä lisää se, että tutkimuksen tekijä on kerännyt aineiston itse ja pystyy kuvaamaan tarkasti periaatteet ja kriteerit, joiden mukaan vastaajat on valittu. Tutkimukseen osallistujien yksilöllisyys on otettu huomioon tutkimusta tehdessä. (Elo ym. 2014, Bengtsson 2016.)

Aineistonanalyysissa luotettavuutta pyrittiin parantamaan valitsemalla sopivan laaja mutta kuitenkin riittävän pieni analyysiyksikkö. Analyysiyksikkönä oli kokonainen lause. Merkitykselliset ilmaisut valittiin niin, että ne vastaavat tutkimuskysymykseen. Aineiston luotettavuutta lisää se, että analyysissa käytetyt haastattelut sisälsivät runsaasti kuvauksia vertaistukijoiden kokemuksista, jotka liittyvät vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen. Uskottavuutta ja autenttisuutta voidaan parantaa varmistamalla, että jokainen luokka vastaa tutkimuskysymykseen (Elo ym. 2014, Graneheim ym. 2017). Uskottavuuden säilyttäminen on tärkeää koko analyysiprosessin ajan. Analyysin uskottavuutta, vahvistettavuutta ja autenttisuutta pyritään parantamaan johdonmukaisella analyysillä sekä lisäämällä alkuperäisiä lainauksia tuloksien raportointiin. Liiallinen lainausten käyttö voi kuitenkin heikentää tutkimuksen luotettavuutta. (Elo ym. 2014, Graneheim ym. 2017.) Vahvistettavuutta lisää se, että alkuperäiseen aineistoon palataan aina uudelleen analyysin aikana (Elo ym. 2014, Bengtsson 2016).

Luotettavuuden varmistamiseksi sisällönanalyysin kaikki vaiheet tulee toteuttaa useamman kerran (Bengtsson 2016). Tutkija on perehtynyt aineistoon tarkasti ja ottanut siihen etäisyyttä tutkimuksen aikana. Luotettavuutta lisää myös se, että tutkija on perehtynyt aihealueeseen etukäteen (Elo ym. 2014, Graneheim ym. 2017). Raportointivaiheessa tulokset ilmoitettiin systemaattisesti ja

huolellisesti sekä varmistettiin, että tulokset vastaavat tutkimuskysymystä. Yleiskuvan saamiseksi raportissa esitetään kuvio saaduista tuloksista. Samalla kuvion käyttö antaa kuvan analyysiprosessista. Tämä helpottaa lukijan arviointia analyysin luottavuudesta. (Elo ym. 2014, Graneheim ym. 2017.)

Luotettavuuden kannalta on tärkeää pohtia, miten lukija voi arvioida tutkimustulosten siirrettävyyttä. Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, missä määrin havainnot voidaan siirtää muihin tilanteisiin tai ryhmiin. Tutkimuksen tekijä voi tarjota ehdotuksia siirrettävyydestä, mutta arvio siirrettävyydestä on viime kädessä lukijan vastuulla. Tämän vuoksi on tärkeää raportoida tulokset ja analysointiprosessi huolellisesti. On myös tärkeää antaa selkeä kuvaus osallistujien valinnasta, heidän ominaisuuksistaan ja haastattelutilanteesta. Luotettavuus kasvaa, jos tulokset esitetään tavalla, joka antaa lukijalle mahdollisuuden etsiä vaihtoehtoisia tulkintoja. (Elo ym. 2014.)

## **6.2 Eettisyys**

Tutkimuksen eettisyyden perusteena on se, että tieteellinen tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkija noudattaa tutkimusprosessin aikana rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa ja arvioida vaatimusten mukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.) Tässä tutkimuksessa eettiset kysymykset on otettu huomioon tutkimusprosessin eri vaiheissa.

Tutkimuksen aiheen valinnassa on pohdittava sen yhteiskunnallisia vaikutuksia, tutkimuksella tuotettavan tiedon hyödyntämistä ja tutkimuksen sensitiivisyyttä (Kylmä & Juvakka 2012). Tutkija on perehtynyt aihealueen aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimusaiheesta löytyy vain vähän aikaisempaa tutkimustietoa, joten on perusteltua tuottaa aiheesta ajankohtaista tietoa terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi ja lisätä näin terveystieteiden tietoperustaa. Tietoa voidaan hyödyntää kehittämistyössä sekä hoitotyön koulutuksessa. Tutkija on pohtinut tutkimusaiheen ja henkilökohtaisiin kokemuksiin liittyvän tutkimuksen vaikutusta tutkittaviin.

Tietoon perustuvan suostumuksen avulla halutaan välttää ongelmien aiheuttamista tutkimukseen osallistujille (Kylmä & Juvakka 2012). Tutkija antoi tutkittaville asiallisen tiedotteen tutkimuksesta (liite 2) ja allekirjoitettavan suostumuslomakkeen (liite 3) sekä varmisti, että he ymmärtävät saamansa tiedon. Tutkimukseen osallistuminen oli tutkittaville vapaaehtoista, ja tutkimus oli mahdollista

keskeyttää missä tahansa vaiheessa. Henkilötietoja ja tutkimustuloksia on käsitelty luottamuksellisesti tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Yksittäisen tutkittavan tunnistaminen tutkimustulosten julkaisusta ei ole mahdollista.

Tutkimuksen haastattelukysymykset eivät saa olla johdattelevia, vaan tutkimuksen tulee edetä tutkittavan ehdoilla. Tutkimusaineiston analyysin eettisyyttä on arvioitava. (Kylmä & Juvakka 2012.) Tutkija on haastatellut tutkittavat itse ja kirjoittanut nauhoitetut haastattelut tekstiksi. Muistiinpanoissa ja litteroidussa tekstissä käytetään tutkittavista numerokodeja. Tutkimusaineistoa säilytetään sähköisessä muodossa ulkoisella kovalevyllä, joka sijaitsee lukitussa tilassa. Tutkimuksen päätyttyä tutkimusaineisto hävitetään. Haastateltavien taustatietoina kysyttiin ikää, sukupuolta ja sitä, kuinka kauan haastateltava on asunut Suomessa. Haastateltavien kotimaata ei eettisistä syistä kysytty. Tutkija on yrittänyt aineiston analyysissa oivaltaa tekstin taustalla olevat merkitykset ja ulottuvuudet. Tutkimustulosten raportoinnissa tärkeää on oikeudenmukaisuuden periaate. Tietoa tulee antaa riittävästi mutta ei liikaa, jotta tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys ei paljastu. (Kylmä & Juvakka 2012.) Tutkija on tutkimusta tehdessään ottanut huomioon omat tunteensa, ajatuksensa ja asenteensa ja pyrkinyt toimimaan siten, etteivät ne vaikuttaisi tutkimukseen. Tämän tutkimuksen kaikissa vaiheissa on pyritty läpinäkyvyyteen, huolellisuuteen ja rehellisyyteen.

### **6.3 Tutkimustulosten tarkastelua**

Tutkimus tuotti uutta tietoa vertaistukijoiden kokemuksista, jotka liittyvät vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen. Tutkimustulokset osoittavat, että maahanmuuton ja kahden kulttuurin välissä elämiseen liittyvän kokemuksen jakaminen ja sen positiivisten ja negatiivisten vaikutusten ymmärtäminen on tärkeää. Vertaistukijoiden kokemuksissa vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille nousi esiin kolme yläluokkaa: vertaisryhmä hyvinvoinnin tukena, vertaisohjatun ryhmän aihealueet ja vertaisryhmän järjestäminen.

Kingsnorth tutkimusryhmineen (2011) on havainnut, että vanhemmat hyötyvät vertaisryhmän tarjoamasta sosiaalisesta tuesta. Myös Alstveitin tutkimusryhmän (2010) mukaan terveyspalveluiden tulisi tarjota mahdollisuus osallistua vertaisryhmätoimintaan. Tässä tutkimuksessa vertaistuki liittyi äitiyteen, vanhemmuuteen, kulttuuriin sekä vieraaseen maahan muuttamiseen. Ihmiset, joilla on samanlainen kokemus, ymmärtävät toisiaan. Merkityksellisenä pidettiin, että sekä maahanmuuttajien kotimaan että Suomen kulttuuri huomioidaan. Kotoutumisprosessissa on tärkeää olla kiinnostunut

myös maahanmuuttajan omasta kulttuurista ja taustoista. Se syventää yhteyttä maahanmuuttajaperheen kanssa. Maahanmuuttajat itse auttavat parhaiten uusia tulijoita kotoutumisessa Suomen kulttuuriin. Vertaistuki sopii erityisesti niille, jotka ovat asuneet Suomessa vasta vähän aikaa. Uuteen maahan muuttaminen on suuri elämänmuutos, jossa tarvitaan monenlaista tukea. Vertaistuki vahvistaa vanhemmuutta ja tukee kotoutumista.

Vertaisohjatun ryhmän tavoitteina ovat Stonen tutkimuksen (2017) mukaan vanhempien hyvinvoinnin tunteen lisääntyminen, pikkulapsiperheen arkeen sopeutuminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän tunteminen. Myös Haarasen tutkimuksessa (2012) ryhmien tavoitteina olivat vanhemmuuden tukeminen, yhdessä toimiminen ja vertaistuki. Ryhmässä keskusteltiin vanhemmuudesta, perheestä ja jokapäiväisistä toiminnoista. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistivat aikaisempia tutkimustuloksia. Perhevalmennusryhmien ja lapsiperheiden ryhmien teemana oli perheen ja vanhemmuuden tukeminen. Ryhmässä keskusteltiin lisäksi erilaisista sosiaali- ja terveyspalveluista. Ne herättivät paljon kiinnostusta, koska samanlaista palvelujärjestelmää ei löydy maahanmuuttajien kotimaasta.

Haarasen tutkimustulosten mukaan vanhemmuutta olisi pitänyt tukea enemmän lasten kehitykseen sekä eri ikäkausiin liittyvissä aihealueilla. Myös vertaisohjaajat kokivat näiden aihealueiden käsittelyn vertaisohjatussa perhevalmennuksessa maahanmuuttajille jääneen puutteelliseksi. Voisi olla tarpeen tarjota lisää ohjausta ja neuvontaa siitä, miten ratkaista kasvatukseen liittyviä ongelmatilanteita. Haarasen mukaan myös parisuhde ja seksuaalisuus olivat aihealueita, joita käsiteltiin vain vähän. Vertaisohjaajat kuvasivat aihetta seksuaalisuus ja eri kulttuurit sanonnalla ”kuin taivas ja maa”. Tällä tarkoitettiin, että eri kulttuureissa käsitykset ja ajattelutapa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista poikkeavat toisistaan hyvin paljon.

Vertaisohjaajat pitivät perhettä tärkeänä yksikkönä ja maahanmuuttajaperheiden kokonaisvaltaista tukemista tärkeänä. Maahanmuuttajaperhe kohtaa uuteen kulttuuriin sopeutumiseen ja kielen oppimiseen liittyvien haasteiden lisäksi raskausajan sekä pikkulapsivaiheen väsymykset ja vaikeudet, jotka kuormittavat parisuhdetta. Vanhemmuuden, parisuhteen ja seksuaalisuuden tukemiseen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Vertaisryhmässä voisi olla vierailijana psykologi tai seksuaaliterapeutti vastaamassa vanhempia mietityttäviin kysymyksiin. Vaikeiden aiheiden kohdalla ryhmässä olivat suurena apuna vertaisohjaajat, jotka näyttivät rohkeasti esimerkkiä ottamalla asioita puheeksi. Vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseen voisi myös valmistautua miettimällä etukäteen kysymyksiä. Tutkimuksen tulosten mukaan vertaisryhmän järjestäminen koettiin merkitykselliseksi



nimenomaan raskauteen ja synnytykseen liittyvässä elämänmuutoksessa ja pikkulapsivaiheessa, joiden koetaan kahden kulttuurin ristipaineessa lisäävän parisuhteen kuormitusta. Ryhmätoiminta vahvistaa vanhemmuutta elämän eri vaiheissa ja ehkäisee perheen sisäisiä ristiriitoja.

Tutkimukseni tulosten mukaan vertaisohjaajana voi neuvoa ja auttaa maahanmuuttajia. Työtä pidettiin merkityksellisenä. Vertaistukea pidettiin tärkeänä tuen muotona, ja nähtiin, että joihinkin asioihin tarvitaan nimenomaan vertaista. Perheet tarvitsevat tukea monissa käytännön asioissa, palvelujärjestelmään liittyvissä tekijöissä ja kasvussa vanhemmaksi. Vertaisryhmään kuuluminen näyttäytyi myös Kangasniemen (2015) tutkimuksessa avun antamisena ja tuen saamisena sekä käytännön neuvoina ja itselle mieluisien asioiden löytämisenä.

Haarasan tutkimustulosten mukaan suurin syy osallistua vertaisryhmiin oli halu löytää sosiaalisia kontakteja. Tämä tutkimus tuki aikaisempien tutkimusten tuloksia. Sosiaalisten kontaktien saaminen toisiin vanhempiin ja ystävyys-suhteiden muodostaminen on erittäin merkityksellistä maahanmuuttajaperheille. Tulosten perusteella vasta vähän aikaa sitten Suomeen muuttaneet tarvitsevat kotoutumisprosessissaan erilaista tukea ja ohjausta kuin pidempään Suomessa asuneet. Suomen kielen oppimista pidettiin ratkaisevana asiana kotoutumisessa Suomen kulttuuriin. Vertaisohjaajat olisivat toivoneet ryhmien tukevan enemmän kielen oppimista. Tulkin käytöllä ryhmässä ajateltiin olevan jopa negatiivinen vaikutus vertaissuhteiden ja ystävyys-suhteiden muodostumiseen ryhmän jäseniin. Vastaavanlaisia tutkimustuloksia ei löytynyt aikaisemmista tutkimuksista, joissa käsiteltiin maahanmuuttajien vertaisryhmiä.

Vertaisohjaajat pitivät tärkeänä, että ulkomaalaiset otetaan huomioon järjestämällä ryhmiä, jossa tuetaan maahanmuuttajia. Sosiaalisen tuen merkitys maahanmuuttajille on todettu esimerkiksi Dominguez-Fuentesin ym. (2012) tutkimuksessa. Samoin tulokset osoittavat tarpeen palvelujärjestelmiin liittyvästä informaatiosta. Maahanmuuttajat ovat erityisen haavoittuvainen ryhmä tukiverkostojen puutteen vuoksi. On hyvä ottaa huomioon vertaisohjaajien ajatus ystävyys-suhteiden muodostamisesta ja siitä, että myös juhla, jossa vietetään yhdessä mukavaa aikaa ja luodaan uusia kontakteja, voi olla erityinen tuen muoto.

Tutkimustuloksissa tuli esiin myös vertaisohjaajien epätietoisuus projektin tarkoituksesta, aikataulusta ja yhteistyön merkityksestä. Vertaisohjaaja tarvitsee tukea ja ohjausta sekä riittävästi tietoa ryhmän toiminnasta. Jotkut tilanteet ryhmässä saattoivat jäädä mietityttämään vertaisohjaajia,

ja he olisivat halunneet käydä näitä tilanteita läpi yhdessä työparin kanssa. Vertaisohjaajien omaan jaksamiseen tulisi kiinnittää jatkossa tarkemmin huomiota.

#### **6.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet**

Tämän tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan tehdä seuraavat johtopäätökset:

1. Tutkimus tuotti uutta tietoa vertaistukijoiden kokemuksista, jotka liittyvät vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen.
2. Maahanmuuton ja kahden kulttuurin välissä elämiseen liittyvän kokemuksen jakaminen ja sen positiivisten ja negatiivisten vaikutusten ymmärtäminen on tärkeää.
3. Terveystuella ammattilaisten työn tueksi tarvitaan koulutusta vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen liittyvistä tekijöistä.

Jatkossa olisi tarpeellista tutkia laajemmin vertaistukijoiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. Valtakunnallinen tutkimus voitaisiin toteuttaa tilastollisen tutkimuksen keinoin. Lisäksi olisi tärkeää tutkia maahanmuuttajaperheiden kokemuksia vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. Vertaisohjatun perhevalmennusmallin ajatusta voitaisiin kasvattaa suuntaamalla sitä enemmän isille tai elämän käännekohtiin, kuten lapsen koulun aloitukseen tai murrosikään. Yhteistyötä suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä tulisi lisätä sekä maahanmuuttajien tietoa, taitoa ja kokemusta hyödyntää laaja-alaisemmin. Tämä vaikuttaisi välillisesti kielitaidon kehittymiseen, kouluttautumiseen ja työllistymiseen. ”Opitaan toisiltamme, yhdessä olemme enemmän.”

## LÄHTEET

- Alstveit M., Severinsson E. & Karlsen B. (2010) Obtaining confirmation through social relationships: Norwegian first-time mothers' experiences while on maternity leave. *Nursing and Health Sciences* **12**(1), 113-118.
- Bengtsson M. (2016) How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *Nursing Plus Open* **2**, 8-14.
- Chae S., Chae M., Kandula S. & Winter R. (2017) Promoting improved social support and quality of life with the Centering Pregnancy group model of prenatal care. *Arch Womens Ment Health* **20**, 209-220.
- Dominguez-Fuentes JM. & Hombrados-Mendieta MI. (2012) Social support and happiness in immigrant women in Spain. *Psychological Reports* **110**(3), 977-990.
- Elo S., Kääriäinen M., Kanste O., Pölkki T., Utriainen K. & Kyngäs H. (2014) Qualitative content analysis: a focus on trustworthiness. *SAGE Open* **4**(1), 1-10.
- Graneheim U.H., Lindgren B.-M. & Lundman B. (2017) Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today* **56**, 29-34.
- Haaranen A. (2012) Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä – muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. *Väitöskirja 140*. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta.
- Holford D. (2008) Content analysis methods for conducting research in social and administrative pharmacy. *Research in social and administrative pharmacy* **4**(2008), 173-181.
- Kangasniemi M., Mynttinen M., Rytkönen M. & Pietilä A-M. (2015) Vertaistuki terveyden edistämässä: pikkulapsiperheiden äitien näkökulma. *Tutkiva Hoitotyö* **13**(3), 13-20.
- Kankkunen P. & Vehviläinen-Julkunen K. (2009) *Tutkimus hoitotieteessä*. WSOY, Helsinki.
- Kingsnorth S., Gall C., Beayni S. & Rigby P. (2011) Parents as transition experts? Qualitative findings from a pilot parent-led peer support group. *Child: Care, Health and Development* **37**(6), 833-840.
- Klemetti R. & Hakulinen-Viitanen T. (toim.) (2013) *Äitiysneuvolaopas. Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*. Opas 2012:29. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Kylmä J. & Juvakka T. (2012) *Laadullinen terveystutkimus*. Edita, Helsinki.
- Kyngäs H., Elo S., Pölkki T., Kääriäinen M. & Kanste O. (2011) Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* **23**(2), 138-148.
- Laaninen K. & Lukka K. (2008) Maahanmuuttajien perhevalmennus. Kontulan vauvaperhehanke. Helsingin sosiaalivirasto 2005-2007. <https://www.innokyla.fi/web/malli207246> (26.8.2019)

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386> (3.12.2019)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785> (26.8.2019)

Leino-Kilpi H. & Välimäki M. (2010) *Etiikka hoitotyössä*. WSOY, Helsinki.

Mahlke CI., Krämer UM., Becker T. & Bock T. (2014) Peer support in mental health services. *Current Opinion in Psychiatry* 27(4), 276–281.

Niitty-hanke. Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille. <https://projects.tuni.fi/niitty/> (21.8.2019)

Rautio S. (2012) Parents' experiences of early support. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 27(4), 927–934.

Ronkainen S., Pehkonen L., Lindblom-Ylänne S. & Paavilainen E. (2011) *Tutkimuksen voimasanat*. WSOY, Helsinki.

Salinero-Fort MÁ., del Otero-Sanz L., Martín-Madrazo C., de Burgos-Lunar C., Chico-Moraleja RM., Rodés-Soldevila B., Jiménez-García R. & Gómez-Campelo P. (2011) The relationship between social support and self-reported health status in immigrants: an adjusted analysis in the Madrid Cross Sectional Study. *BMC Family Practice* 12(1), 46–54.

Sherman LE. & Greenfield PM. (2013) Forging friendship, soliciting support: a mixed-method examination of message boards for pregnant teens and teen mothers. *Computers in Human Behavior* 29(1), 75–85.

Sisäministeriö. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset> (21.8.2019)

Stone K. & Burgess C. (2017) Parents' perspectives of a universal early attachment programme in Scotland. *Health Promotion International* 32(6), 1015–1024.

Tilastokeskus. Maahanmuuttajat väestössä. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html> (21.8.2019)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys> (21.8.2019)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. [https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden\\_eettisen\\_ennakoarvioinnin\\_ohje\\_2019.pdf](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf) (22.5.2020)

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011. Säädökset alkuperäisinä. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338> (26.8.2019)

Viitala., Kekkonen M. & Paavola A. (2008) Perhekeskustoiminnan kehittäminen. PERHE-hankkeen loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:12. Yliopistopaino, Helsinki.

Väestöliitto. Maahanmuuttajat.  
[https://www.vaestoliitto.fi/tieto\\_ja\\_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/](https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/)  
(21.8.2019)

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Säädökset alkuperäisinä. Finlex.  
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325#Pidp446436624> (26.8.2019)

## LIITTEET

### Liite 1. Saatekirje

Arvoisa vastaanottaja,

Pyydän Teitä osallistumaan tutkimukseen, sillä teillä on kokemusta vertaistukijana olemisesta. Tutkimuksen tarkoituksena on haastatella vertaisohjaajia ja kuvata heidän kokemuksiaan vertaisohjatusta perhevalmennusmallista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ajankohtaista tietoa, jota voidaan hyödyntää kehitettäessä vertaisohjattua perhevalmennusmallia maahanmuuttajille. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Niitty-hankkeen kanssa.

Haluaisin haastatella teitä kasvotusten. Haastattelu pidetään Tampereen ammattikorkeakoulun tiloissa erikseen sovittuna aikana. Haastattelua varten on hyvä varata aikaa kaksi tuntia. Jos teille sopii, tallennan haastattelutilanteen nauhoittamalla. Kaikkea tutkimukseen liittyvää materiaalia käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimustulokset julkaistaan syksyllä 2020.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit halutessasi olla minuun yhteydessä lisätietojen saamiseksi sähköpostin välityksellä.

Kiitos.

Tutkija:

Tiia Lehtinen

TtM opiskelija, Tampereen yliopisto

[tiia.s.lehtinen@tuni.fi](mailto:tiia.s.lehtinen@tuni.fi)

Tutkimuksen ohjaajat:

Meeri Koivula

yliopistonlehtori

Tampereen yliopisto

Mervi Roos

yliopisto-opettaja

Tampereen yliopisto

## **TIEDOTE TUTKIMUKSESTA 14.1.2020**

### **Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille vertaistukijoiden näkökulmasta.**

Pyydän teitä osallistumaan tutkimukseen, jossa tutkitaan millaisia kokemuksia vertaistukijoilla, on vertaisohjatusta perhevalmennusmallista maahanmuuttajille. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän mahdollista osuuttanne siinä. Perehdyttyänne rauhassa tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta. Jos päätätte osallistua tutkimukseen, teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

#### **Tutkimuksen tarkoitus**

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen liittyviä kokemuksia vertaistukijoiden näkökulmasta.

#### **Tutkimuksen toteuttaja**

Tämän tutkimuksen toteuttaa Tampereen yliopiston terveystieteiden maisteri opiskelija Tiia Lehtinen. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Niitty-hankkeen kanssa, jonka koordinaattorina toimii Tampereen ammattikorkeakoulu ja hankekumppanina Tampereen kaupunki.

#### **Tutkimuksen kulku**

Tutkimus toteutetaan yksilöhaastatteluna. Haastatteluja pidetään yksi, johon on hyvä varata aikaa kaksi tuntia. Haastattelutilanne tallennetaan nauhoittamalla.

#### **Tutkimukseen liittyvät hyödyt sekä mahdolliset riskit ja haitat**

Tutkimuksen avulla pyritään tuottamaan ajankohtaista tietoa terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi. Tietoa voidaan hyödyntää kehitettäessä vertaisohjattua perhevalmennusmallia maahanmuuttajille sekä hoitotyön koulutuksessa.

#### **Henkilötietojen käsittely ja tietojen luottamuksellisuus**

Tutkimuksessa tallennetaan vain tutkimuksen tarkoituksen kannalta välttämättömiä henkilötietoja. Teistä kerättyjä tietoja ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti. Yksittäisen tutkittavan henkilöllisyyden ja hänen tutkimustietonsa voi yhdistää toisiinsa vain tutkija Tiia Lehtinen, joka on salassapitovelvollinen. Näitä tietoja ei anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille eikä tutkimuksen toimeksiantajalle. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan pääasiallisesti ryhmätasolla. Yksittäisen tutkittavan tunnistaminen ei ole mahdollista tutkimustulosten julkaisuista tai selvityksistä.

Henkilötietojanne säilytetään sähköisessä muodossa ulkoisella kovalevyllä, joka sijaitsee lukitussa tilassa. Teitä koskevien tietojen säilytyksestä vastaa tutkija Tiia Lehtinen. Tutkimustulokset julkaistaan Tampereen yliopiston Pro gradu -tutkielmassa.

### **Vapaaehtoisuus**

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voitte kieltäytyä siitä tai keskeyttää tutkimuksen, milloin tahansa tutkimuksen aikana syytä ilmoittamatta ilman, että siitä koituu teille mitään haittaa.

### **Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät oikeudet**

Teillä on oikeus saada informaatio teistä kerätyistä tiedoista, mihin niitä on käytetty ja mitä tarkoitusta varten ja pyytää tietojenne oikaisemista tai täydentämistä esimerkiksi, jos havaitsette niissä virheen tai ne ovat puutteellisia tai epätarkkoja. Teillä on myös oikeus pyytää tietojenne poistamista tieteellisestä tutkimuksesta tai niiden käytön rajoittamista ja vastustaa käsittelyä ilmoittamalla siitä tutkimushenkilökunnalle.

### **Tutkimuksen kustannukset ja taloudelliset selvitykset**

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota. Tutkijalle ei makseta tutkimuksen tekemisestä.

### **Lisätiedot ja tutkijan yhteystiedot**

Mahdollisia kysymyksiä tutkimuksesta pyydän teitä esittämään tutkijalle terveystieteiden maisteri opiskelija Tiia Lehtinen, [tiia.s.lehtinen@tuni.fi](mailto:tiia.s.lehtinen@tuni.fi)



### Liite 3. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

#### SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille vertaistukijoiden näkökulmasta

Tutkimuksen toteuttaja terveystieteiden maisteri opiskelija Tiia Lehtinen, Tampereen yliopisto

Minua \_\_\_\_\_ on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kuvata vertaisohjatun perhevalmennusmallin maahanmuuttajille toteuttamiseen liittyviä kokemuksia vertaistukijoiden näkökulmasta.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani kirjallisen tutkimustiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta ja sen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojen keräämisestä ja käsittelystä. Tiedotteen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti, minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, tutkimuksen tarkoituksesta ja sen toteutuksesta sekä tutkimuksen hyödyistä ja riskeistä. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Ymmärrän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta sivullisille. Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

**Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen ja suostun vapaaehtoisesti tutkimushenkilöksi.**

Annan luvan haastattelun nauhoittamiseen                      kyllä                      ei                      (ympyröi valintasi)

Päivämäärä

---

Allekirjoitus

#### Liite 4. Taustatietolomake

##### HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

1. Ikä \_\_\_\_\_
2. Sukupuoli \_\_\_\_\_
3. Miten kauan olet asunut Suomessa? \_\_\_\_\_

#### Liite 5. Haastattelukysymykset

##### AVOIN YKSILOHAASTATTELU

1. Minkälaisia kokemuksia sinulla on vertaisohjaajana toimimisesta?